

Президента Российской Федерации от 12 мая 2009 г. № 537 // Российская газета – Федеральный выпуск № 4912. 19 мая 2009 г.

11. Феофанов К. А. Безопасность цивилизационного развития как социокультурный феномен: сущность, закономерности, понятийный аппарат // Социально-гуманитарные знания. 2006. № 3. С. 19-33.
12. Философский энциклопедический словарь. М. : Советская энциклопедия, 1983. 840 с.
13. Хрипков М. П. Внутренние угрозы национальной безопасности России: сущность, структура, социальные последствия (социологический анализ): дис.... д-ра соц. наук. М., 2004. 407 с.

Рудакова О. М. Національна безпека Росії: політичні аспекти проблеми забезпечення.

Національна безпека як соціально-політичне явище містить в собі безліч відтінків, закріплених правом, акумулюючих нескінченну безліч видів збитку, а також можливих уявлень про загрози та їх наслідки. Проблема надійності забезпечення національної безпеки держави може бути досягнута за наявності ефективною координації дій державних і громадських структур.

Ключові слова: національна безпека, національні інтереси, безпеку особи, безпеку суспільства, політична безпека.

Rudakova E. National security of Russia: political aspects of a problem of providing.

National security as the socio-political phenomenon comprises a set of the shades fixed by the right, accumulating an infinite set of types of damage, and also possible ideas of threats and their consequences.

Ensuring national security was at all times very actual and important problem, but especially its sharpness amplified in the conditions of a transition period, in connection with reforming of all system of the public relations in Russia in recent years, the tightened system crisis which has captured all parties of public life, social differentiation of society, a negative demographic situation.

The specifics of the modern political process caused by withdrawal pains of all system of developed communications and the relations, dynamism and unstable character of the political phenomena, the political modernization getting into all spheres of life of the Russian society, its tranzitornost and unpredictable consequences of the developed globalization, in many respects defines character and ways of ensuring national security.

Ensuring national security of the Russian Federation includes a package of measures of the social and economic, political, diplomatic, legal character, the national interests directed on protection, the relevant activities undertaken by the state, its bodies and officials, and also the actions which are carried out by citizens and public associations on protection of the vital interests, as component of national interests. These measures, actions and actions have to carry, both preventive, and creative character. However, ensuring national security isn't limited to function of protection and not reduced to it, and is closely connected, combined with idea of progressive development. In turn, progressive development is development democratic, on the one hand, and steady – with another therefore the policy of national security is closely connected with strategy of sustainable democratic development, is its integral part and at the same time a condition of its realization.

The problem of reliability of ensuring national security of the state can be reached in the presence of effective coordination of actions of the state and public structures directed on identification, the prevention and suppression of the factors posing internal and external threats, calls of safety of the personality, to society and the state.

Keywords: national security, national interests, safety of the personality, safety of society, political safety.

Надійшла до редколегії 01.03.2013 р.

УДК 329.05:323.1

А. Ф. Руденко

Донецький національний університет

НАЦІОНАЛЬНЕ ПИТАННЯ У ПЕРЕДВИБОРЧИХ ПРОГРАМАХ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ УКРАЇНИ

Розглянуто відображення національного питання в передвиборчих програмах політичних партій – учасників парламентських виборів 2012 року. Узагальнено та проаналізовано специфіку етнополітичних орієнтацій сучасних українських політичних партій.

Ключові слова: національне питання, передвиборча програма, політична партія, вибори, нація.

Україна – поліетнічна держава, в якій проживають представники понад 130 національностей.

Етнічне, культурне, мовне і релігійне розмаїття українського суспільства сьогодні усвідомлюється невід'ємним чинником політичних процесів держави. Різноманіття ціннісних орієнтацій титульного етносу та національних меншин може призвести до загострення міжнаціональних відносин та посилення дезінтеграційних настроїв у державі.

Рівень консолідованості українського суспільства впливає на діяльність та авторитет владних структур, політичних сил. Як наслідок, політичні сили намагаються впливати на етнонаціональні процеси, підіймаючи питання національної політики у своїх передвиборчих гаслах, програмах, з метою отримання політичних дивідендів у вигляді голосів виборців.

Проблеми мовної та релігійної політики, питання національної єдності, які є найбільш актуальними для України, знаходять відтворення у передвиборчій риторичній політичних партій, у тому числі їх програмах.

У передвиборчих програмах політичні партії звертаються до електорату з проектами розв'язання конкретних суспільних проблем за допомогою влади, отримання якої

виборюють конкуруючі політичні сили.

Партійна програма є одним із найважливіших документів, оскільки саме тут висвітлюються засадничі принципи та цінності, на які опиратиметься партія у своїй діяльності [5, с. 74]. Партія формулює свою програму на основі відповідної ідеології і трактує її як застосування ідеологічних підходів до конкретно-історичних умов [10, с. 182]. Особливістю передвиборчої програми є наявність чіткого плану дій політичної партії у разі перемоги на виборах [5, с. 74].

Різним аспектам національної політики у передвиборчих програмах українських політичних партій приділяється набагато менше уваги, ніж соціально-економічним, політичним питанням, що пояснюється особливостями перехідного суспільства.

Питання міжетнічних взаємин, політичної нації, загальнонаціональної консолідації, державної мовної політики не належать до кола проблем, що найбільше непокоять українських громадян. Перші місця в рейтингу життєвих негараздів, які викликають стурбованість, відведено економічним та соціальним питанням. Так, за результатами дослідження проведеного спільно Центром Разумкова та Фондом «Демократичні ініціативи», у переліку пекучих проблем, вирішення яких очікує країна, посідають подолання безробіття (59, 3%), вихід з економічної кризи (51, 8%), підвищення зарплат, пенсій і стипендій (51, 5%), зниження цін на продукти і товари першої необхідності (43, 3%). До десятки найважливіших пріоритетів увійшли також покращення медичного обслуговування, соціальний захист малозабезпечених, боротьба з корупцією та злочинністю, земельна реформа, підтримка сільського господарства. Крім того, 19% населення назвали серед своїх пріоритетів припинення політичних репресій в Україні. При цьому, згідно з даними дослідження, статус російської мови в Україні цікавить 3, 9% опитаних. Менш актуальні тільки тема конфлікту релігійних конфесій та вступу України до НАТО, які замикають список із 33 позицій [13].

Разом із тим, як свідчить досвід виборчих кампаній, питання формування та реалізації етнополітики в Україні, проблеми мовної політики, створення політичної ідентичності традиційно стають предметом уваги політичних сил.

При цьому, слід наголосити, що за умов національно-демократичного транзиту, політичні партії відтворюють суперечливі етнополітичні орієнтації, внаслідок чого процес консолідації українського соціуму не лише істотно гальмується, а й спостерігається поглиблення давніх геополітичних та геокультурних розколів [27, с. 295]. Отже, дослідження етнонаціональних орієнтацій сучасних українських партій на політичному полі є актуальним.

Дослідженням етнонаціональних процесів в Україні особлива увага приділяється у працях таких науковців як В. Євтух, О. Картунов, А. Кіссе, І. Кресіна, І. Курас, О. Майборода, Ю. Римаренко та інших.

Аналіз передвиборчих партійних програм щодо окремих суспільних аспектів у вітчизняній науковій літературі здійснювали Л. Гонюкова, Д. Горелов, М. Тимохін та ін. Проблеми етнонаціональних орієнтацій у дискурсі політичних партій підіймали Г. Луцишин [9], Н. Ротар [27], О. Рудакевич [28].

Автор мав на меті з'ясувати специфіку відображення пріоритетів етнополітичного розвитку України у передвиборчих програмах політичних партій в контексті парламентських виборів 2012 року.

В етнополітології існує кілька різних підходів до визначення поняття «нація». Узагальнюючи ці підходи, Г. Айзекс виокремив елементи, що тією чи іншою мірою входять до складу того, що зветься «нацією», а саме: спільну культуру, історію, традицію, мову, релігію [1, с. 67]. Ці складові у різній ступені знаходять відтворення у передвиборчих партійних програмах. До партій, які відобразили у програмах усі вищезгадані елементи, що визначають сутність нації, відносяться ВО «Батьківщина», ВО «Свобода», політична партія «Наша Україна» та «Руський блок». Тобто, це переважно опозиційні політичні сили з очевидним правим ухилом, а також етнічна політична партія.

За пріоритетами партій у сфері національної політиці, що знайшли відображення у передвиборчих програмах 2012 року, їх можна розділити на:

- партії, ідеї котрих спрямовані на консолідацію української нації;
- партії, позиції котрих загострюють міжнаціональні протиріччя;
- партії, що не висвітили у виборчих програмах свої позиції щодо етнонаціонального розвитку.

Серед 21 політичної партії, зареєстрованої Центральною виборчою комісією у багатомандатному виборчому окрузі, можна виокремити 9 партій, ідеї котрих сприяють консолідації української нації та гармонізації міжетнічних відносин. Такими політичними силами є: Політичне об'єднання «Рідна Вітчизна», партії «Україна майбутнього», «Зелена

планета», ВО «Батьківщина», Партія Пенсіонерів України, які у своїх програмах порівняно докладно прописують необхідність об'єднання українців та пропагують національну, релігійну, територіальну терпимість та повагу. Разом з цим, Партія Пенсіонерів України говорить про «сприяння консолідації православ'я» [17], а ВО «Батьківщина» – про «наповнення реального змісту статусу української мови як єдиної державної» [2], що не суперечить визначенню нації, більш сприяє її консолідації на засадах єдиної мови, релігії.

Партії екологічних рухів («Зелена планета», Партія Зелених України) вбачають «об'єднаною національну ідею Українського народу у вирішенні проблем екології» [32] та «національне єднання на засадах наднаціональних інтересів» [15].

До теми діаспори та прагнення об'єднати «зусилля українців усього світу для розбудови сильної, високорозвиненої української держави» [31] звертаються у своїх програмах партія «Українська Національна Асамблея» та ВО «Громада», в останньому – ідея сприяння розвитку діаспори «червоною ниткою» проходить через усю її виборчу програму [3].

Політична партія «УДАР Віталія Кличка» у своїй передвиборчій програмі лише констатує необхідність «єдності країни» та сприяння «оздоровленню нації» [23].

Проблемою вищеназаних партій є декларативність їх намірів. Партії, проголошуючи необхідність об'єднання української нації, не показують шляхи досягнення цієї мети. Але усвідомлення політичними силами необхідності врівноваженого етнополітичного розвитку України говорить про їх конструктивний характер.

Партій, які у своїх програмах містять позиції, що прямо чи опосередковано здатні загострити міжнаціональні протиріччя, нараховується у виборчому списку 2012 року шість.

Партія регіонів та Комуністична партія України виступають за «надання російській мові статусу другої державної» [18; 6]. Виходячи з переліку елементів єдиної нації, така позиція не сприяє консолідації української нації: єдина нація повинна мати спільну мову.

Слід підкреслити, що питання двомовності сьогодні є більш політичним маніпулюванням і переводить партійну ідеологію в політичну площину [12, с. 392].

Національне питання Ліберальної партії України представлено єдиним пунктом, що стосується релігії, – ініціативи «перед православним світом щодо отримання містом Києвом статусу: «Київ – духовна столиця православного світу» у зв'язку з тим, що в Україні на душу населення більшість православних християн» [8]. Комуністична партія України теж на перше місце ставить «підтримку канонічної Православної церкви» [6], але зазначає також підтримку «віруючих інших конфесій» [6]. До того ж, показовим є не включення Комуністичною партією до своєї програми спірного питання з історії українського народу щодо статусу вояків ОУН-УПА.

У передвиборчій програмі «Нашої України» національне питання представлено в кількох його аспектах, зауваження з яких викликає наміри партії щодо створення єдиної Української Помісної Православної церкви, «утвердження якої є визначальним чинником духовної єдності та гідності народу» [21].

Найбільш дезінтеграційний чинник українського суспільства у партійній програмі ВО «Свободи» – позиція до історичних переживань народу, пов'язана з визнанням вояків ОУН-УПА учасниками національно-визвольної боротьби за державну Незалежність України, та оголошенням 14 жовтня – День створення УПА – державним святом [4]. Радикальними звучать наміри політичної сили щодо захисту української мови. У передвиборчій програмі задекларовано створення Державного комітету мовної політики, запровадження обов'язкового іспиту з української мови для державних службовців та кандидатів на виборні посади, наміри зобов'язати всіх державних службовців вживати українську мову на роботі та під час публічних виступів тощо [4].

Ще однією політичною силою, що має небезпеку проявів негативних факторів для українського суспільства від її функціонування, є партія «Руський блок», яка відноситься до феномену «етнополітичних партій». Етнополітична партія – партія, члени якої відстоюють інтереси окремої етнічної групи, мають намір представницьким чином брати участь в політичному житті держави, у якій проживають [9, с. 560]. У передвиборчій партійній програмі «Руського блоку» національне питання представлено в різних аспектах, але це представлення часто розходиться із сучасними уявленнями українців про державу, та не враховує інтересів усього українського населення. Програма партії відстоює надання російській мові статусу державної, «підтримку канонічного Православ'я і єдності Руської Православної Церкви»; виступає за «заборону поширення ідей фашизму і нацизму, неонацистських організацій, реабілітації суб'єктів, пов'язаних з ОУН-УПА, інших посібників гітлерівців», що не є толерантним щодо жителів західних областей України; наголошує на необхідності «збереження та розвинування багатств руської культури, традиційних духовних, моральних, родинних цінностей, що об'єднують східно-

православну слов'янську цивілізаційну спільність» [19].

До партій, що не висвітили у виборчих програмах своє бачення національної політики України відносяться: Партія Наталії Королевської «Україна – Вперед!», «Нова політика», «Зелені», «Народно-трудовий союз України», Радикальна Партія Олега Ляшка, Соціалістична партія України. Можна стверджувати, що ці політичні сили, які повністю ігнорують питання етнонаціонального розвитку держави, не ґрунтовно підходять до розробки своїх партійних документів, та не бачать необхідності системних перетворень у суспільстві.

Отже, національне питання по-різному відображене у передвиборчих програмах партій.

Слід зазначити, що економічні негаразди та соціальна незахищеність українців відсувають національне питання на другий план: ідеї етнополітичного розвитку розташовуються наприкінці партійних програм та складають відносно невеликі за обсягом наміри та пропозиції (Табл. 1). У відсотковому співвідношенні положення, що висвітлюють пріоритети етнополітичного розвитку України, у передвиборчих партійних програмах складають у середньому 4, 3% від їх загального обсягу. До політичних партій, які порівняно найбільш детально висвітлили свої етнополітичні позиції, відносяться: Партія Пенсіонерів України (11%), ВО «Свобода» (12%) та партія «Руський блок» (14, 8%). Тобто, це політичні сили, у більшому ступені антагоністичні, які пропонують зовсім різне бачення розбудови національної політики – від українського націоналізму (ВО «Свобода») до повної відмови від націоналістичної ідеології у державному будівництві, за впровадження ідей панславізму («Руський блок») чи терпимості та толерантності, «реального патріотизму» та «національної солідарності» [17] (Партія Пенсіонерів України).

Таблиця 1 Відображення обсягу аспектів національної політики у передвиборчих програмах партій

Політична партія – учасник парламентських виборів 2012 року	Кількість друкованих знаків у передвиборчій програмі	Кількість друкованих знаків, що відображають національне питання	Відсоткове співвідношення відображення національного питання до загального обсягу програми
Політична партія «Нова політика»	3551	-	-
«Народно-трудовий союз України»	3740	-	-
Радикальна Партія Олега Ляшка	3760	-	-
Українська Національна Асамблея	4218	113	2, 6%
Соціалістична партія України	4331	-	-
Політичне об'єднання «Рідна Вітчизна»	5509	379	6, 8%
Політична партія «Зелені»	6653	-	-
ВО «Громада»	6935	576	8, 3%
Партія Наталії Королевської «Україна – Вперед!»	7481	-	-
ВО «Батьківщина»	7491	362	4, 8%
Українська партія «Зелена планета»	7626	273	3, 5%
Комуністична партія України	7643	133	1, 7%
Політична партія «УДАР Віталія Кличка»	7646	40	0, 5%
Партія Пенсіонерів України	7683	907	11%
ВО «Свобода»	7701	925	12%
Політична партія «Наша Україна»	7784	604	7, 7%
Політична партія «Україна майбутнього»	7792	415	5, 3%
Партія Зелених України	7793	539	6, 9%
Партія регіонів	7799	177	2, 2%

Партія «Руський блок»	7800	1156	14, 8%
Ліберальна партія України	7800	212	2, 7%

Примітки:

1. Підраховано автором за [2-4; 6; 11; 15-26; 29; 31-32].

2. До аспектів національної політики автор виокремлював положення партійних програм про походження та історичне минуле українського народу, українську націю, національні меншини, діаспору, мову та релігію.

У більшості передвиборчих партійних програм не існує окремого розділу, присвяченого питанням етнополітики держави. Винятком є ВО «Свобода» з розділом під назвою «Збереження національної ідентичності та відновлення історичної справедливості замість розгулу українофобії та реваншу радянської імперії» [4] та ВО «Батьківщина» з розділом «Українська самобутність – європейський вибір» [2], в останньому, окрім національних питань декларується прихильність європейським цінностям. Окремі аспекти етнополітичного розвитку розкриваються політичними силами у розділах, що присвячені духовному розвитку суспільству, наприклад, «Духовність» («Наша Україна») [21], «Дітям і дорослим – духовну культуру!» («Руський блок») [19], «Моральне оздоровлення суспільства» (Комуністична партія України), «Історична спадщина» (партія «Україна майбутнього») [24]. Питання національної політики також часто зустрічаються у розділах, що висвітлюють пріоритети політичних партій в гуманітарній сфері, наприклад, «Гуманітарна політика» (Партія пенсіонерів України [17], партія «Зелена планета» [32]).

Але, показовим є факт, що з двадцять однієї політичної сили, що приймали участь у парламентській кампанії 2012 року, п'ятнадцять – включили до своїх передвиборчих програм положення щодо національної політики. Отже, сучасні політичні партії намагаються враховувати суперполіетнічність України з метою посилення своїх позицій у боротьбі за голоси виборців.

Серед найбільш популярних аспектів національної політики серед політичних сил є тема загальнонаціональної єдності українського суспільства, а також мовне питання, які через регіональні особливості продовжують залишатися у фокусі уваги партій, проявляючись в процесі боротьби між ними за владу. Але, варто зазначити, що політичні партії розуміють небезпеку політизації етнічності на ґрунті етнічних та мовних проблем, і тому у своїй політичній практичній діяльності у міжвиборчий період уникають реалізації позицій, проголошених під час виборів.

Тема етнополітики здебільшого перебуває поза увагою політичних сил в період їх урядової чи парламентської діяльності. Одним із прикладів, який засвідчує відповідну тезу, є фактична беззмінність Закону України «Про національні меншини в Україні», який було свого часу ухвалено у 1992 році, ще до прийняття Основного Закону України у 2006 році. Також не ухвалено й Концепції Державної етнополітики України, залишається ветоюванням Закон України «Про відновлення прав осіб, депортованих за національною ознакою», що ускладнює протягом багатьох років процес забезпечення повноцінної державної політики стосовно інтеграції раніше депортованих народів в українське суспільство [30].

Яскравим підтвердженням актуалізації національного питання напередодні виборів є прийняття ініційованого «Партією регіонів» Закону України «Про засади державної мовної політики» у 2012 році, який значно розширює використання регіональних мов. Слід нагадати, що врегулювання мовного питання було обіцянкою «Партії регіонів» на парламентських виборах 2006, 2007 рр. Таким чином, закон про мови став передвиборчим кроком «Партії регіонів» у парламентській кампанії 2012 року.

Як свідчить досвід виборчих кампаній, питання формування та реалізації етнополітики в Україні, проблеми мовної політики, створення політичної ідентичності традиційно постійно ставали предметом уваги політичних сил. При цьому партії та виборчі блоки зосереджували увагу переважно на питаннях мовної політики, насамперед це стосувалося пропозицій щодо перегляду статусу російської мови, надання їй статусу державної або офіційної

Тобто, можна стверджувати, що етнічність в політичному полі України носить інструменталістський характер [1, с. 384]. Як наслідок, спекуляції на самоідентичності представників етнічних груп країни, підкріплення сформованого у суспільстві поділу на «свій – чужий» [1, с. 384].

Потреба у реалізації сценаріїв «свій-чужий» стосовно мовної політики, етнополітики, пошуків ідентичності пояснюється нинішніми регіональними відмінностями в етнолінгвістичних характеристиках, сприйнятті та трактуванні історичних подій минулого з боку громадян, у спільному баченні майбутнього країни, у консолідованому ставленні в

регіональному аспекті до перспектив європейської та євроатлантичної інтеграції [30].

Як наслідок, мовна, етнополітична та «регіональна» тематика, тема ідентичності використовується політичними силами як один із засобів інформаційного та сенсового навантаження виборчих кампаній. З політичного-партійного боку використання відповідних тем – не тільки відповідь на реальні потреби суспільства, але один із засобів «мобілізації електорату», що реалізується через формування образу «свій-чужий», що додає політичним силам електоральні симпатії. Тоді стереотипізація соціокультурних уявлень про позиціонування «біло-блакитних» чи «помаранчевих», «сердечних» щодо мови, культури, етнополітики із суспільної думки переміщується у політичне поле та закріплює протистояння в самому суспільстві. Тоді конкуренція між політичними силами починає трактуватися як протиборство між регіонами країни, соціальними групами [7, с. 57].

За даними опитування, проведеного Центром Разумкова, вже 41, 9% громадян України вважають, що в суспільстві існує розкол на дві майже ворогуючі частини за регіональною ознакою [14].

Народи-етноси, що населяють територію України, є різними за чисельністю та складом, перебувають на різних соціоцивілізаційних стадіях розвитку. Але всі вони прагнуть забезпечити собі гідне існування в межах держави, реалізувати історичну місію свого буття. За цих умов, пріоритетним завданням державної політики є не лише підтримання міжнародного миру та атмосфери толерантності, а й забезпечення необхідних умов перетворення етнічних спільнот з об'єкту політики на її повноправний суб'єкт. Це сприятиме повноцінній політичній участі всіх народів-етносів у процесах соціумо- і державотворення, а отже, і зниженню їхнього конфліктогенного потенціалу [7, с. 57].

Сучасні політичні партії повинні вести пошук шляхів порозуміння із суспільством, спрямовувати свою діяльність на гармонізування ситуації у сфері національної політики, не актуалізувати та загострювати протиріччя, а адекватно вирішувати проблеми. Зокрема, задля забезпечення єдності українського народу, консолідації нації та прогресивного соціально-економічного розвитку держави, українські політичні партії повинні більш професійно та відповідально підходити до розробки передвиборчих програм.

Бібліографічні посилання:

1. Бородінов В. Д. Етнополітологія : навчальний посібник / Валерій Бородінов. – Донецьк, 2008. – 320 с.
2. ВО «Батьківщина» [Електронний ресурс] // Центральна виборча комісія. – 2012. – Режим доступу : <http://www.cvk.gov.ua/vnd2012/wp502pt001f01=900pf7171=52.html>
3. ВО «Громада» [Електронний ресурс] // Центральна виборча комісія. – 2012. – Режим доступу : <http://www.cvk.gov.ua/vnd2012/wp502pt001f01=900pf7171=83.html>
4. ВО «Свобода» [Електронний ресурс] // Центральна виборча комісія. – 2012. – Режим доступу : <http://www.cvk.gov.ua/vnd2012/wp502pt001f01=900pf7171=71.html>
5. Голинська Х. О. Рівень програмності політичних партій України як індикатор їхньої політичної відповідальності на прикладі президентських виборів 2010 р. / О. Х. Голинська // Дні науки філософського факультету – 2010 : Міжнародна наукова конференція (21–22 квітня 2010 року) : Матеріали доповідей та виступів. – 2010. – Ч. IX. – С. 73-75.
6. Комуністична партія України [Електронний ресурс] // Центральна виборча комісія. – 2012. – Режим доступу : <http://www.cvk.gov.ua/vnd2012/wp502pt001f01=900pf7171=11.html>
7. Ларченко М. Л. Етнополітична партія як специфічний суб'єкт міжетнічних взаємин / М. Л. Ларченко // Сучасна українська політика. – 2010. – Вип. 19. – С. 56-66.
8. Ліберальна партія України [Електронний ресурс] // Центральна виборча комісія. – 2012. – Режим доступу : <http://www.cvk.gov.ua/vnd2012/wp502pt001f01=900pf7171=58.html>
9. Луцишин Г. І. Діяльність етнополітичних партій: консолідація політичної нації чи загострення міжетнічних відносин? / Г. І. Луцишин // Гілея : науковий вісник. – 2011. – № 48. – С. 560-566.
10. Морарь М. В. Місце і роль партійної ідеології у трансформаційних суспільствах / М. В. Морарь // Ідеологія в сучасному світі : Науково-практична конференція (19-20 жовт. 2011 р.) : Матеріали доповідей і виступів. – 2011. – С. 181-182.
11. «Народно-трудовий союз України» [Електронний ресурс] // Центральна виборча комісія. – 2012. – Режим доступу : <http://www.cvk.gov.ua/vnd2012/wp502pt001f01=900pf7171=118.html>
12. Овчар І. В. Партійна і політична ідеологія українського суспільства: межі дотичності та протиставлення / І. В. Овчар // Гілея : науковий вісник. – 2010. – Вип. 31. – С. 387-393.
13. Опитування: статус російської мови хвилює українців найменше [Електронний ресурс] // Голос Америки. – 2012. – Режим доступу : <http://ukrainian.voanews.com/content/ukrainian-language/1211244.html>
14. Останнім часом говорять про те, що українське суспільство розділилося на дві майже ворогуючі частини за регіональною ознакою. Як Ви вважаєте, чи існує такий розкол суспільства? (регіональний розподіл) [Електронний ресурс] // Центр Разумкова. – 2012. – Режим доступу : http://www.razumkov.org.ua/ukr/poll.php?poll_id=871
15. Партія Зелених України [Електронний ресурс] // Центральна виборча комісія. – 2012. – Режим доступу : <http://www.cvk.gov.ua/vnd2012/wp502pt001f01=900pf7171=102.html>
16. Партія Наталії Королевської «Україна – Вперед!» [Електронний ресурс] // Центральна виборча комісія. – 2012. – Режим доступу : <http://www.cvk.gov.ua/vnd2012/wp502pt001f01=900pf7171=93.html>
17. Партія Пенсіонерів України [Електронний ресурс] // Центральна виборча комісія. – 2012. – Режим доступу : <http://www.cvk.gov.ua/vnd2012/wp502pt001f01=900pf7171=105.html>

18. Партія регіонів [Електронний ресурс] // Центральна виборча комісія. – 2012. – Режим доступу: <http://www.cvk.gov.ua/vnd2012/wp502pt001f01=900pf7171=50.html>
19. Партія «Руський блок» [Електронний ресурс] // Центральна виборча комісія. – 2012. – Режим доступу : <http://www.cvk.gov.ua/vnd2012/wp502pt001f01=900pf7171=56.html>
20. Політична партія «Зелені» [Електронний ресурс] // Центральна виборча комісія. – 2012. – Режим доступу : <http://www.cvk.gov.ua/vnd2012/wp502pt001f01=900pf7171=46.html>
21. Політична партія «Наша Україна» [Електронний ресурс] // Центральна виборча комісія. – 2012. – Режим доступу : <http://www.cvk.gov.ua/vnd2012/wp502pt001f01=900pf7171=109.html>
22. Політична партія «Нова політика» [Електронний ресурс] // Центральна виборча комісія. – 2012. – Режим доступу : <http://www.cvk.gov.ua/vnd2012/wp502pt001f01=900pf7171=91.html>
23. Політична партія «УДАР Віталія Кличка» [Електронний ресурс] // Центральна виборча комісія. – 2012. – Режим доступу : <http://www.cvk.gov.ua/vnd2012/wp502pt001f01=900pf7171=55.html>
24. Політична партія «Україна майбутнього» [Електронний ресурс] // Центральна виборча комісія. – 2012. – Режим доступу : <http://www.cvk.gov.ua/vnd2012/wp502pt001f01=900pf7171=106.html>
25. Політичне об'єднання «Рідна Вітчизна» [Електронний ресурс] // Центральна виборча комісія. – 2012. – Режим доступу : <http://www.cvk.gov.ua/vnd2012/wp502pt001f01=900pf7171=116.html>
26. Радикальна Партія Олега Ляшка [Електронний ресурс] // Центральна виборча комісія. – 2012. – Режим доступу : <http://www.cvk.gov.ua/vnd2012/wp502pt001f01=900pf7171=114.html>
27. Ротар Н. Ю. Проблеми етнонаціонального розвитку у передвиборному дискурсі політичних партій України / Н. Ю. Ротар // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – 2010. – Вип. 28. – С. 295–300.
28. Рудакевич О. Етнополітичні орієнтації сучасних українських партій / О. Рудакевич // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. – 2010. – Вип. 22. – С. 149-154.
29. Соціалістична партія України [Електронний ресурс] // Центральна виборча комісія. – 2012. – Режим доступу : <http://www.cvk.gov.ua/vnd2012/wp502pt001f01=900pf7171=120.html>
30. Тищенко Ю. Проблеми національної консолідації українського суспільства: позиціонування політичних партій. Аналітична записка [Електронний ресурс] / Ю. Тищенко // Національний інститут стратегічних досліджень при Президенті України. – 2012. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/236/>
31. Українська Національна Асамблея [Електронний ресурс] // Центральна виборча комісія. – 2012. – Режим доступу : <http://www.cvk.gov.ua/vnd2012/wp502pt001f01=900pf7171=121.html>
32. Українська партія «Зелена планета» [Електронний ресурс] // Центральна виборча комісія. – 2012. – Режим доступу : <http://www.cvk.gov.ua/vnd2012/wp502pt001f01=900pf7171=103.html>

Руденко А. Ф. Национальный вопрос в предвыборных программах политических партий Украины
Рассматривается отображение национального вопроса в предвыборных программах политических партий – участников парламентских выборов 2012 года. Обобщается и анализируется специфика этнополитических ориентаций современных украинских политических партий.

Ключевые слова: национальный вопрос, предвыборная программа, политическая партия, выборы, нация.

Rudenko A. The national issue in the election programs of political parties of Ukraine.

The article considers reflection of the national issue in the election programs of political parties of parliamentary elections 2012. It is underlined that ethno-political aspects take important part at the multinational states formation. This is the topicality of the researched theme in the condition of formation of government. It is noticed that balanced and correctly-formulated party offers concerning national question solving leads to society consolidation and forms appropriate attitude of their citizens to political parties. The author had a purpose to identify the specific reflection of the priorities of ethno-political development of Ukraine in the election programs of political parties of the parliamentary elections 2012. The specific character of ethnic orientations of modern Ukrainian political parties were presented generalizing and analyzed. The political parties were divided for positions of ethno-political orientations, which is declared in their election programs by author: parties can assist to consolidation of political nation of the Ukrainian people or parties can intensify the ethnic conflicts and processes of disintegration. The national issues of political parties were analyzed concerning their amount and place in the election programs of political parties. Themes of national unity of Ukrainian society and the language issue are the most popular aspects of national policy in the party programs. The realized analysis of the Ukrainian political parties concerning main problems and perspectives ethno-political developments of Ukrainian society allows to confirm that the election programs are a method of political fight, which is used for the reason to reinforce position of political party for fight of the constituents voice to influence upon structures authorities and institutes. The analysis of the ethno-political elements of party programs on the parliamentary elections in Ukraine 2012 allows to confirm that all political parties have understood the danger politicization of ethnicity, which are the basis of national (especially language and regional) problems in its political activity between election to avoid the realization of position, proclaimed during the election campaign. The conclusions about the instrumentality of ideas of ethno-political developments in their election programs of parties are presented.

Keywords: national issue, election program, political parties, elections, nation

Надійшла до редколегії 21.02.2013 р.